SUBIECTUL INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 307 CP RM

Botnarenco Dorin,
doctorand,
Școala Doctorală Științe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova

This article is part of the category of scientific research belonging to the field of Criminal Law Special Part. The object of the investigation is the analysis of the subject of the crime provided in art. 307 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Among other things, it is pointed out that the subject of this crime must possess, in addition to a certain intellectual and volitional development stage, a certain professional maturity; or, it is impossible for a 16-year-old person to evolve as a subject of the examined crime. It is also concluded that the investigating judge may fall under the incidence of art. 307 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, but only in the case of pronouncing the adopted acts. At the same time, other aspects are analyzed, especially related to the responsibility of the subject of the crime and his special quality: that of judge.

Keywords: judge, subject of the crime, appointment, oath, criminal liability age

În literatura de specialitate se arată că subiectul infracțiunii este persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală și care, grație faptului că posedă toate semnele prevăzute de lege pentru această categorie de subiect, este pasibilă de răspundere penală [1, p.176].

Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) [2] nu conține o definiție a noțiunii de „subiect al infracțiunii", însă din art.21, cu denumirea generică „Subiectul infracțiunii", se desprind semnele generale ce îl caracterizează. Din start, subliniem că în postura de subiect al infracțiunilor prevăzute la art.307 CP RM poate evolua, în exclusivitate, persoana fizică, nu și persoana juridică. Or, în acord cu alin.(4) art.21 CP RM, persoanele juridice, cu excepția autorităților publice, răspund penal pentru infracțiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancțiune în Partea Specială. În același timp, conform art.7 din Codul civil al Republicii Moldova [3], „persoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile". Cu toate acestea, nu orice persoană fizică poate evolua în calitate de subiect al infracțiunii prevăzute la art.307 CP RM, ci numai acea persoană care întrunește condițiile generale

prevăzute de legea penală (art. 21-23 CP RM), adică: dispune de responsabilitate și are vârsta răspunderii penale. Aceste condiții trebuie să fie întrunite cumulativ. În plus, din dispoziția alin.(1) art.307 CP RM se desprinde faptul că subiectul acestei infracțiuni este unul special – adică, posedă, pe lângă semnele generale cerute de lege, anumite calități speciale, care sunt prescrise în norma incriminatorie. *In concreto*, subiectul infracțiunii specificate la art.307 CP RM are calitatea specială de judecător.

În cele ce urmează vom puncta asupra aspectelor definitorii ale semnelor ce caracterizează subiectul infracțiunilor prevăzute la art.307 CP RM.

Potrivit art.22 CP RM, „responsabilitatea este starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile". Deci, responsabilitatea se apreciază prin prisma a doi factori: unul *intelectiv* ce presupune capacitatea persoanei de a înțelege semnificația acțiunilor sau inacțiunilor ei, a urmărilor acestora și altul *volitiv* ce presupune capacitatea persoanei de a fi stăpână pe acțiunile sau inacțiunile sale, pe care le dirijează în mod conștient. Lipsa factorului intelectiv duce la iresponsabilitate, caz în care lipsește vinovăția, iar când persoana este constrânsă, lipsește factorul volitiv [4, p.129].

Așadar, opusul responsabilității în legea penală este iresponsabilitatea. În particular, starea de iresponsabilitate este reglementată în art.23 CP RM, care stabilește: „(1)Nu este pasibilă de răspundere penală persoana care, în timpul săvârșirii unei fapte prejudiciabile, se afla în stare de iresponsabilitate, adică nu putea să-și dea seama de acțiunile ori inacțiunile sale sau nu putea să le dirijeze din cauza unei boli psihice cronice, a unei tulburări psihice temporare sau a altei stări patologice. Față de o asemenea persoană, în baza hotărârii instanței de judecată, pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical, prevăzute de prezentul cod; (2) Nu este pasibilă de pedeapsă persoana care, deși a săvârșit infracțiunea în stare de responsabilitate, înainte de pronunțarea sentinței de către instanța de judecată s-a îmbolnăvit de o boală psihică care a lipsit-o de posibilitatea de a-și da seama de acțiunile ori inacțiunile sale sau de a le dirija. Față de o asemenea persoană, în baza hotărârii instanței de judecată, pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical, iar după însănătoșire – ea poate fi supusă pedepsei".

Codului penal al Republicii Moldova îi este cunoscută și noțiunea „responsabilitate redusă". Astfel, în sensul art.23^1 CP RM „(1) persoana care a săvârșit o infracțiune ca urmare a unei tulburări psihice, constatată prin expertiza medicală efectuată în modul stabilit, din cauza căreia nu-și putea da seama pe

deplin de caracterul și legalitatea faptelor sale sau nu le putea dirija pe deplin este pasibilă de responsabilitate penală redusă; (2) Instanța de judecată, la stabilirea pedepsei sau a măsurilor de siguranță, ține cont de tulburarea psihică existentă, care însă nu exclude răspunderea penală".

În planul delimitării „responsabilității reduse", pe de o parte, și noțiunile „responsabilitate" și „iresponsabilitate", pe de altă parte, A.Bolocan-Holban și M.Vidaicu menționează: „Spre deosebire de responsabilitate, care determină vinovăția făptuitorului, și iresponsabilitate, care exclude răspunderea penală a acestuia, responsabilitatea redusă apare ca o condiție pentru determinarea proporționalității pedepsei cu gradul de vinovăție al persoanei la momentul comiterii faptei" [5, p.152]. Prin urmare, fiind o instituție intermediară (situată între responsabilitate și iresponsabilitate), responsabilitatea redusă nu exclude răspunderea penală, dar o atenuează. O atare concluzie rezultă din coroborarea art.23[1] și art.76 alin.(1) lit.d) CP RM, în sensul cărora „săvârșirea faptei de către o persoană cu responsabilitate redusă urmează a fi luată în considerație de către instanța de judecată ca circumstanță atenuantă la stabilirea pedepsei sau a măsurii de siguranță". În acest caz, atenuarea răspunderii se bazează atât pe aptitudinea necompletă a persoanei de a realiza aspectul faptic, cât și pe periculozitatea redusă a comportamentului manifestat. Or, persoana poartă răspundere pentru comportamentul său în măsura în care a avut posibilitatea de a controla acest comportament și de a-l conduce [6, p.121].

În același perimetru de cercetare, reiterăm că subiectul infracțiunii prevăzute la art.307 CP RM are calitatea specială de judecător. În acest sens, comportă relevanță prevederile înscrise la art.6[1] din Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului [7]: „starea de sănătate a candidaților la funcțiile de judecător se verifică până la derularea concursului pentru suplinirea funcției de judecător [alin.(1)]. Verificarea stării de sănătate a judecătorilor în funcție are loc o dată la 5 ani. [alin.(2)]. Verificarea stării de sănătate include de asemenea evaluarea psihologică și psihiatrică a candidaților la funcțiile de judecător și a judecătorilor în funcție [alin.(3)]. Suplimentar, în Anexa nr.4 a Ordinului Ministerului Sănătății nr.479 din 22.04.2013 cu privire la verificarea stării de sănătate a candidaților la funcția de judecător și a judecătorilor în funcție privind corespunderea pentru exercitarea funcției de judecător [8] sunt înscrise lista bolilor care nu permit exercitarea funcției de judecător: 1. tulburări mentale organice; 2. tulburări mentale și de comportament induse de consumul de substanțe psihoactive; 3. șchizofreniile; 4.tulburări delirante persistente; 5.tulburări schizo-afective; 6. tulburări de afectivitate; 7. tulburări anxios-fobice; 8. tulburare obsesiv-compulsivă; 9. tulburări disociative;

10. tulburări de personalitate; 11. epilepsia cu dereglări psihice (demenţă, tulburare organică de personalitate în epilepsie).

Conform pct. 19 din Regulamentul cu privire la verificarea stării de sănătate a candidaţilor la funcţia de judecător şi a judecătorilor în funcţie, privind corespunderea pentru exercitarea funcţiei de judecător (Anexa nr.1 la Ordinul Ministerului Sănătăţii nr.479 din 22.04.2013): „Comisia va emite Certificatul medical privind starea sănătăţii a candidaţilor la funcţia de judecător şi a judecătorilor în funcţie privind corespunderea pentru exercitarea funcţiei de judecător, în termen de 10 zile de la data examinării dosarului în cadrul Comisiei şi se semnează de toţi membrii Comisiei".

Aşadar, diagnosticarea, în împrejurările descrise *supra*, la candidatul pentru postura de judecător ori a judecătorului în funcţie a uneia dintre bolile înscrise în Anexa nr.4 a Ordinului Ministerului Sănătăţii nr.479/2013, nu echivalează cu constatarea *a priori* a iresponsabilităţii acestuia, ci numai cu necorespunderea lui pentru exercitarea funcţiei. Astfel, potrivit art.97 pct.3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova [9], incapacitatea persoanei, la momentul săvârşirii faptei prejudiciabile, de a-şi da seama de acţiunile sau inacţiunile sale sau de a le dirija ca urmare a unei boli mintale sau a unei dereglări psihice temporare, a unei alte dereglări a sănătăţii sau debilităţii se stabileşte doar prin raportul expertizei psihiatrice.

Este știut faptul că pentru aplicarea răspunderii penale subiectul infracțiunii-persoană fizică trebuie să aibă o anumită vârstă. În sensul dat, legea penală a Republicii Moldova stabilește vârsta generală de tragere la răspundere penală a făptuitorului de 16 ani. În cazul săvârșirii anumitor infracțiuni, în condițiile alin. (2) art.21 CP RM, legiuitorul prevede posibilitatea tragerii la răspundere penală a persoanelor care au împlinit vârsta de 14 ani. Trebuie de menționat că art.307 CP RM nu se regăsește în lista infracțiunilor pentru a căror comitere legiuitorul a prevăzut limita minimă de 14 ani pentru angajarea răspunderii penale. Pornind de la aceste premise, s-ar crea impresia că subiect al infracțiunilor specificate la art.307 CP RM poate fi persoana fizică care a atins vârsta minimă de 16 ani. Totuși, nu trebuie să uităm că subiectul infracțiunilor examinate este unul special. Or, așa cum ne-am pronunțat deja: acesta are calitatea de judecător. Prin urmare, în sensul art.307 CP RM, subiectul trebuie să posede, pe lângă un anumit stadiu de dezvoltare intelectual și volitiv, o anumită maturitate profesională. Aşadar, pentru a clarifica vârsta de la care o persoană poate evolua în calitate de subiect al infracțiunilor specificate la art.307 CP RM este necesar să clarificăm vârsta de la care o persoană poate deveni judecător. În acest plan, vom face o incursiune în cadrul normativ extrapenal care reglementează statutul judecătorului.

Ab initio, precizăm că la data adoptării Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului vârsta de la care putea fi numit judecătorul (în judecătorii) era de 25 de ani. Ulterior, prin Legea nr.373/2001 [10] vârstă de minimă de la care putea fi numit judecătorul (în judecătorii) a fost ridicată până la marja de 30 de ani. Totuși, prin Legea nr. 247/2006 [11] limita minimă de vârsta pentru numirea în funcție de judecător a fost exclusă. Remarcăm că odată cu amendamentele la care ne-am referit *supra* legiuitorul și-a schimbat concepția privind vârsta de la care o persoană poate deveni judecător. Această schimbare de optică, nu înseamnă însă că la funcția de judecător pot accede inclusiv minorii cu vârsta între 16 și 18 ani. În realitate, nici chiar absolvirea studiilor universitare cu profil juridic nu marchează acest moment.

Astfel, în corespundere cu prevederile lit. b) și c) alin. (1) art. 6 din Legea nr. 544/1995, pentru funcția de judecător poate candida persoana care, pe lângă celelalte condiții prevăzute de lege, deține diplomă de studii superioare de licență și diplomă de studii superioare de master în domeniul dreptului sau un alt act de studii în domeniul dreptului echivalent acestora, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor, fie a absolvit Institutul Național al Justiției sau are vechimea în muncă de judecător sau judecător-asistent al Curții Constituționale, judecător în instanțele internaționale, procuror, profesor de drept titular în instituțiile de învățământ superior acreditate, formator al Institutului Național al Justiției în domeniul dreptului, avocat, asistent judiciar sau grefier pe parcursul ultimilor 5 ani.

De asemenea, în acord cu prevederile art.15 alin. (1) din Legea nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției [12]: „La concursul de admitere au dreptul să participe numai persoanele care întrunesc condițiile prevăzute de Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului pentru ocuparea funcției de judecător [...]. Persoanele care solicită admiterea la cursurile de formare inițială a candidaților la funcția de judecător trebuie să aibă o vechime în muncă de cel puțin 2 ani în specialitățile juridice". În același timp, conform prevederilor înscrise la alin. (2) art.13 din Legea nr.152/2006: „Durata cursurilor de formare inițială a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror este de 18 luni".

Reieșind din normele enunțate, deducem că subiectul infracțiunii prevăzute la art.307 CP RM nu poate fi o persoană de 16 ani. Calculând termenele necesare pentru a întruni condițiile legale pentru o persoană de a fi numită în funcția de judecător, atestăm că vârsta acesteia ar fi de cel puțin 25 de ani. Demonstrative în acest sens sunt prevederile legale reflectate *infra.*

În particular, conform normei enunțate alin. (1) art.20 din Codul educației [13] „(1) Învățământul general cuprinde: a) educația timpurie: grupele antepreșcolare, pentru copiii cu vârsta de la 0 la 2 ani; grupele preșcolare, pentru copiii cu vârsta de la 2 la 6 (7) ani, inclusiv grupele pregătitoare; b) învățământul primar: clasele I-IV; c) învățământul gimnazial: clasele V-IX; d) învățământul liceal: clasele X-XII (XIII)".

În același timp, în acord cu prevederile de la lit. a) și b) alin. (2) art.76 din Codul educației „Învățământul superior este structurat pe trei cicluri: a) ciclul I - studii superioare de licență (nivelul 6 ISCED); b) ciclul II - studii superioare de master (nivelul 7 ISCED)". Iar potrivit normei înscrise la alin. (2) art.89 din Codul educației „La concursul de admitere în ciclul I de studii superioare pot participa deținătorii diplomei de bacalaureat, ai diplomei de studii profesionale sau ai unui act echivalent de studii, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și calificărilor".

Deopotrivă, conform prevederilor de la alin. (2) art. 90 din Codul educației „La concursul de admitere în ciclul II de studii superioare pot participa deținătorii diplomei de studii superioare de licență sau ai unui act echivalent de studii, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și calificărilor". Studiile de licență la specialitatea Drept durează 8 semestre (4 ani), iar la masterat 3 semestre (1,5 ani). Formarea inițială a candidaților la funcțiile de judecător este de 18 luni (1,5 ani).

Prin urmare, dacă presupunem că învățământul primar începe la 6 ani, bacalaureatul poate fi susținut la vârsta de 18 ani. Ulterior, adăugăm 4 ani studiile de licență, 1,5 ani studiile de masterat în paralel cu activitatea în specialitate juridică (2 ani, cerință obligatorie), obținem vârsta de 24 ani. La această vârstă adăugăm 1,5 ani cursurile de formare inițială, obținem vârsta de 25,5 ani.

Așadar, din calculele exemplificative ilustrate, rezultă că o persoană, reieșind din cadrul legal existent la moment, nu poate întruni condițiile necesare pentru a fi numit în funcția de judecător mai devreme de 25 ani.

În altă ordine de idei, ne vom pronunța în privința particularităților speciale ale subiectului infracțiunii de pronunțare a unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii.

Definiția noțiunii de judecător o regăsim la art.1 alin.(2) din Legea nr.544/1995, potrivit căruia: „Judecătorul este persoana învestită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii". În context, trebuie de remarcat că judecătorul are statut de persoană cu dem-

nitate publică, în sensul alin.(3) art.123 CP RM[1]. Nu va fi de prisos să precizăm că, funcția de judecător este înscrisă explicit și în Anexa (Funcțiile de demnitate publică) la Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică, nr.199 din 16.07.2010 [14].

Judecătorul își exercită atribuțiile doar în cadrul sistemului judecătoresc. *In concreto*, potrivit alin.(1) art.15 din Legea nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească. „justiția se înfăptuiește prin intermediul următoarelor instanțe judecătorești: a) Curtea Supremă de Justiție; b) curțile de apel; c) judecătorii." Suplimentar, trebuie de menționat că în sensul alin.(2) din Legea enunțată, judecătorii din toate instanțele judecătorești au un statut unic și se disting între ei numai prin împuterniciri și competență. În ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.307 CP RM nu interesează nivelul instanței în care judecătorul își exercită atribuțiile și nici dacă acesta deține, vreo funcție suplimentară (cum ar fi, de pildă cea de președinte, vicepreședinte al instanței) pe lângă postura de judecător. Or, din textul de lege prevăzut la alin.(1) art.307 CP RM nu rezultă nicio altă calitate specială decât cea de judecător.

În lipsa unei distingeri prevăzute în lege, concretizăm că subiect al infracțiunii prevăzute la art.307 CP RM poate fi, inclusiv, judecătorul de instrucție[2]. Or, câtă vreme „*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*". Potrivit alin. (1) art. 15[1] din Legea nr. 514/1995 „judecătorii care vor exercita atribuțiile judecătorului de instrucție se numesc din rândul judecătorilor instanței judecătorești". Judecătorii de instrucție adoptă încheieri [alin. (5) art.313 CPP RM], hotărâri [alin. (2) art. 302, alin.(8) art.544 CPP] și mandate judecătorești (alin.(8) CPP art.308)". Pe cale de consecință, se impune precizarea că numai „pronunțarea" caracterizează obiectiv al faptei examinate. Altfel spus, numai în ipoteza pronunțării actelor contrare legii adoptate, judecătorul de instrucție poate evolua în calitate de subiect al infracțiunii specificate la art.307 CP RM. O concluzie opusă, ar însemna extinderea artificială a normei de incriminare la ipoteze nereglementate – soluție ce vine în contradicție cu prevederea înscrisă la alin.(2) art.3 CP RM.

[1] Prin persoană cu funcție de demnitate publică se înțelege: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este învestită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege; persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale.

[2] Judecătorul de instrucție este un judecător abilitat cu unele atribuții proprii urmăririi penale, precum și de control judiciar asupra acțiunilor procesuale efectuate în cadrul urmăririi penale (art. 6, pct. 24 din Codul de procedură penală.

În aceleași segment de cercetare, apare întrebarea firească dacă judecătorul Curții Constituționale poate fi subiectul infracțiunilor specificate la art. 307 CP RM. Cu privire la acest aspect, în literatura de specialitate opiniile sunt împărțite. Pe de o parte, unii autori susțin ideea că judecătorii Curții Constituționale nu pot fi subiecți la această infracțiune, așa cum actele curții constituționale sunt definitive din momentul adoptării lor și nu se supun nici unei căi de atac [15, p.141]. Pe de altă parte, alți autori consideră că imposibilitatea casării sau modificării hotărârii adoptate de Curtea Constituțională nu are nici o legătură cu posibilitatea tragerii la răspunderea penală a judecătorului (judecătorilor) care comit încălcări grave ale normelor constituționale care reglementează procedura de adoptarea a astfel de hotărâri [16, p.170].

Trebuie de remarcat că în Hotărârea Curții Constituționale nr.12 din 28.03.2017 privind excepția de neconstituționalitate a art.307 CP RM [17] *inter alia* s-a arătat că articolul 307 CP RM nr.985-XV din 18 aprilie 2002 este constituțional în măsura în care **judecătorii din cadrul judecătoriilor**, **curților de apel** și **Curții Supreme de Justiție** pot fi trași la răspundere penală doar pentru pronunțarea cu intenție a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii. Luând în considerație cele menționate, înțelegem că în viziunea Curții Constituționale a Republicii Moldova, judecătorul constituțional nu poate evolua în calitate de subiect al infracțiunilor prevăzute la art. 307 CP RM.

Referințe:

1. BOTNARU S., ș.a. Drept penal. Partea Generală. Chișinău: Cartier, 2005. 624 p.
2. Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.
3. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 66-75.
4. MITRACHE C., MITRACHE CR. Drept penal român. Partea generală. București: Ed. Universul Juridic, 2012. 526 p.
5. BOLOCAN-HOLBAN, A., VIDAICU, M. Analiza instituției responsabilității limitate prin prisma diferitelor sisteme de drept. În: Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Științe sociale", 2013, nr.3, p.154-158. C.167-172.

6. Botnarenco M. Răspunderea penală pentru hărțuirea sexuală în Republica Moldova / Teză de doctor în drept. Chișinău, 2016. 197 p.
7. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.59-60.
8. Ordinul Ministerului Sănătății nr. 479 din 22.04.2013 cu privire la verificarea stării de sănătate a candidaților la funcția de judecător și a judecătorilor în funcție privind corespunderea pentru exercitarea funcției de judecător. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.136-139.
9. Codul de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104-110, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251.
10. Legea nr. 373 din 19.07.2001 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.129.
11. Legea nr. 247 din 21.07.2006 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.174-177.
12. Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind institutul Național al Justiției. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.387-389.
13. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319-324.
14. Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică nr. 199 din 16.07.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 194-196.
15. Калашникова С.В. Правовые последствия вынесения заведомо неправосудных приговора, решения и иного судебного акта / Диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Ростов-на-Дону, 2011.
16. Зенина Л.С. Субъект преступления, предусмотренного ст. 305 Уголовного Кодекса Российской Федерации. Образование и Право № 4, 2019.
17. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 12 din 28.03.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 307 din Codul penal (răspunderea penală a judecătorilor) (sesizarea nr.155g/2016). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.162-170.